

- 1 The Solovetsky Chronicle was published in print for the first time in 1790. The second edition appeared in 1815, the third in 1833, and the fourth in 1847. In addition to these, its contents have been reproduced in a three-tome publication that came out in 1836 and was reprinted without changes in 1853. It seems that this is the edition that Castrén used. Спасо-Преображенский [...] монастырь: Книжная лавкаб <http://solovki-monastyr.ru/shop/category/ebooks/item/19/>; Досиоей 1833; Досиоей 1836/1853. (TS).
- 2 The manuscript has not been preserved. The article was originally published as Castrén 1843 and 1858c.
- 3 The Solovetsky Monastery was founded in the early 15th century (traditional date 1436) on the Solovetsky Islands in the White Sea near Arxangel'sk. Extant documentary sources begin in the late 15th century. It was also an important centre for domestic and international trade and, due to its walls and weapons, a strong military fortification in the area. In the 1920s and 1930s, it was used as prison and later in the Soviet era the islands were a military area. Since the early 1990s the monastery has been revived but most buildings are used as a museum. The monastery belongs to UNESCO World Cultural Heritage list. Спасо-Преображенский [...] монастырь: Из истории обители, <http://solovki-monastyr.ru/abbey/history/>. Kirkinen 1970: 242–249; Luukko 1954: 243. (TS)
- 4 Solovetsky is situated in the White Sea, the monastery main building at N65°1'29" E35°42'35" (ETRS89 geographical coordinates ~WGS84, defined according to Google Earth). (TS)

1

Utdrag ur Solovetska kloster-krönikaniⁱ af M. A. Castrén²

Klostret³ Solovetskojii har i Ryssland förvärfvat sig en vidsträckt ryktbarhet så väl genom sin ålder, sin rikedom och prakt, sitt herrliga läge, sina heliga män och de under, hvilka traditionen dem tillskrifver, som isynnerhet genom sina historiska minnen.⁴ I besittning af Hvita hafvets hela södra kust låg klostret i mera än tvenne secler i nästan oupphörlig fejd med sina oroliga Finska grannar.⁵ Äfven Svenskar och Norrmän, Danskar, Tyskar och sjelfva Ryssarne oroade stundom Solovetskoj, dess underlydande domäner eller skyddsorter. Ty såsom den viktigaste ort vid hela Hvita hafvet efter Cholmogors⁶ fall allt intill Archangels genom Peter den Store grundade välmakt, måste klostret ej blott vaka öfver sina egna besittningar, utan det hade sig äfven ombetrott,

---

i. Af denna krönika finnas flera editioner. Vi hafva begagnat den nyaste, utgifven i Moskva år 1836.

ii. Klostret Solovetskoj är beläget på en af de Solovetska öarne vid Hvita hafvets sydvestra kust, omkring 60 verst från staden Kem. Klostret grundlades år 1129 af den hel[ige] Savvatij, men dess första kyrka uppbyggdes ungefär ett decennium sednare, då klostret äfven erhöll sin första af Novgorodska Erkebiskopen auctoriserade Igumen (Prior).

att skydda alla omkring hafvet belägna orter. Siſtnämnda skyldighet medförde kloſtret rättigheten till ett slags herravälde öfver det nu så kallade Archangelska Guvernementet. Under Ryska Rikets dåvarande förhållanden egde alltså kloſtret en icke ringa politisk betydelse. Mer än en gång måste Rysslands Tsarer söka biſtånd hos de Solovetska fäderne och sjelf den Svenska Konungen Carl [IX]⁷ anhöll om deras vänskap. Men öfverhufvudtaget eger dock kloſtret sin förnämsta historiska märkvärdighet genom de ſtrider det haft att kämpa med dess Finska gräns-folk. För Finland äro väl dessa ſtrider ej af någon ſtor politisk betydelse, men i betraktande af Finnarnes mindre bullersamma lynne⁸, torde det ej vara utan intresse att äfven se dem träda utom sin naturliga, åt fredens yrken egnade, tyſta verksamhet och oförväget kaſta ſig på äfventyrets farliga ſtråt. Ty om äfven den Svenska politiken en och annan gång ledt och underhållit ifrågavarande fiendtligheter, så voro de dock vanligtvis föranledda af äfventyrare-andan, roflyſtnaden, hämndbegäret och andra dylika för Finnarnes innerſta väsen främmande bevekelsegrunder.

Under den Solovetska helgedomens förſta tillvaro omtalas i krönikan inga deremot rigtade anfall. Sannolikt ſtröfvade Finnarne äfven då inom det Ryska området, likasom å andra sidan Ryssarne inom det Finska⁹; men det har ſällan bekymrat de heliga kloſterfäderne, hvad som tilldrager ſig utom deras lilla verld, och så länge de Solovetska fäderne hvarken

- 5 There was a more or less constant state of war between Sweden and Russia, especially during the 15th-century expansion politics of Sweden. A local truce was finally signed between the monastery and Sweden in 1614 and thereafter a Swedish-Russian peace treaty was signed in Stolbova in 1617. Kirkinen 1970: 246; Kirkinen 1994: 45 (TS).
- 6 The gorodiſſe of Xolmogor was situated at the River Dvina. After founding the town of Arxangel'sk on the coast, it gradually lost its significance. Xolmogor has not been archaeologically excavated, and its surroundings were largely been destroyed by later settlement. The location of the present-day vil-lage of Xolmogory is N64°13'30" E41°39'0". Ясински – Овсянников 1998: 89. (TS)
- 7 Castrén 1843 & Castrén 1858c: XI.
Carl IX (1550–1611) was regent [*Riksföreståndare*] of Sweden from 1595 to 1604 and King of Sweden from 1604 to 1611. Nenonen – Teeri-joki 1998: 198–199. (TS)
- 8 Castrén also refers to the assumed Finnish folk character in several other texts of his. Its basic elements were established on a Herderian basis and discussed by several scholars in the 1830s and 1840s. Häkkinen, K., 2006; Tiitta 1994: 239–241. Sommer 2012: esp. 22–30 has, however, emphasized the difference between the idea of a unified and thus artificial national language from the original Herderian idea of language as an integral part of national character. (TS)
- 9 There was a war taking place between Sweden and Russia from 1570 until 1595, and, in the north in particular, it was characterized by guerrilla warfare. Julku 1987: 298–303.

- 10 Several guerrilla attacks were made from the east to the coast of Ostrobothnia in the second half of the 15th century and a state of open war prevailed between Sweden and Novgorod in 1495–1497. Attacks continued into the next century and a new war followed in 1554–1557. Luukko 1954: 243–255, 718–728 (TS).
- 11 Ivan IV the Terrible (Ru. Иван Грозный) (1530–1584): Grand Duke of Moscow in 1533–1584 and the first Tsar of Russia. Nenonen – Teerijoki 1998: 844–845. (TS)
- 12 A voevod (Ru. воевод) was an elected leader in Slavic countries. Зенченко 2006; Nenonen – Teerijoki 1998: 1155. (TS)
- 13 Streltsy (archers, Ru., Sg. *стрелец*) were originally members of Tsar Ivan IV's personal bodyguard and later served as general infantry soldiers. Рабинович 1976; Nenonen – Teerijoki 1998: 1107–1108. (TS)
- 14 Arquebus, Ru. Sg. *пищаль*.
- 15 Pood, an old Russian measuring unit (40 lipunds = 16,36 kg).
- 16 Vologda is situated on the river of same name at N59°13'25" E39°52'57". (TS)
- 17 A volost' was a local administrative unit, or municipality, in Russia. Большая российская энциклопедия 5: 671–672 (Волость). (TS)
- 18 The construction of the wooden fortification began, according to the monastery chronicle, in 1578. Construction of the stone walls began in 1582 and was completed in their original form in 1594. Досиоей 1833: 38–39, 46–47; Досиоей 1853 I: 83–84. (TS)

hunnit draga skatter inom sina murar eller lägga under sig vidsträckta besittningar, hade Finnarne ingen anledning att störa dem i deras andliga värf.¹⁰ För öfrigt blefvo ej de första fiendtligheter emot klostret föröfvade af Finnarnar, utan af Svenska och Tyska sjöfarare. Detta upplyses af en från Solovetskoj till Tsar Ivan Wasiljewitsch¹¹ häröfver afsänd klagoskrift, hvare ifrågavarande sjöfarare kallas Свѣйские Нѣмци (utan tvifvel Svenskar) och Амбурци (Hamburgare). Nämda klagan hade den påföljd, att till klostret skickades från Moskva en Vojevod¹² med 10 Sträljtser¹³, 5 styckjunkare samt en ammunition af 5 kanoner (пищали¹⁴) och 100 gevär, hvartill kom en förstärkning af 4 kanoner, 200 kulor och 115 pud¹⁵ krut från Vologda.¹⁶ Nyssnämnda Vojevod fick sig anbefalldt, att från närbelägna volooster¹⁷ taga 95 man och af dem inöfva 90 till Sträljtser samt 5 till styckjunkare. Till befästande af klostret uppbyggde han deromkring år 1579 en östrog af träd.¹⁸ ”Samma år”, förtäljer kloster-krönikan, ”inföll ett talrikt antal Kajanska Nemtserⁱⁱⁱ i Kemska¹⁹ voloosten samt anställde der en stor ödeläggelse. En träffning, hvare Vojevoden Oseroff²⁰, underlägsen i styrka, inlät sig med fienden, lände Ryssarne till nackdel. Soldaterna, ovana vid skjutgevärd, blefvo jemte Vojevoden nedgjorda”. Härefter skickades till klostret en annan Vojevod²¹, som fick under sitt befäl 100 man, med hvilka han beordrades att

iii. Нѣмецъ, Tysk, betecknar ännu i dag hos den lägre folkklassen i Ryssland utlänning öfverhufvud.

sommartiden skydda klostret, men under vintern ligga vid några klostret underlydande voloster nära gränsen.²² Följande året 1580 skedde ett nytt anfall, som Kajaniterne, 3000 man till antalet, vågade emot ett fäste i [Rugoserska] volosten²³. De sökte med storm intaga fästet, men blefvo med stor förlust tillbakaslagne, sedan de i tre dygn hållit nämnda fäste i belägringstillstånd^{iv}.²⁴ Tvenne deras *anförare* blefvo dödade, ett stort antal af manskapet togs till fånga, *belägringsverktyg*, sköldar och andra vapen blefvo de segrandes rof.²⁵

Under hela den tid, då Ivan Wasiljewitsch förde spiran i Ryssland, äro endast desse tvenne af Finnar föröfvade fiendtligheter omständligen beskrifna, men derjemte omnämnes i allmänhet, att Finnarnes *täta anfall* (частыя нападения) under denne Furstes regering förmått hans efterträdade Tsar Feodor Ivanovitsch²⁶ att tänka på det värnlösa klostrets beskydd. I följe af hans befallning uppbyggdes kring klostret en stenmur med åtta torn. Byggnaden utfördes under loppet af tio år, planen dertill uppkastades af en krigserfaren Munk vid namn Trifon och arbetet leddes af en Vojevod samt andra kunnige män från Moskva. – Vid samma tid blef äfven i Sumska volosten²⁷, som lydte under klostret, uppbyggd en östrog af träd, hvilken omgafs med jordvallar. Alla dessa anstalter verkställdes på bekostrnad af klostret, som det äfven ålåg att underhålla en bevakning

iv. En äldre krönika uppgifver, att sjelfva slaget varat i trenne dygn.

- 19 Kem' (Ru. Кемь, Fi. Kem[i]) is situated ca. 60 km west of Solovetsky on the western shore of the White Sea in the estuary of the river Kem', N64°56'56" E34°36'58". (TS)
- 20 Mixail Ozerov. Досиоей 1833: 39.
- 21 Andrej Zagrjaskij. Досиоей 1833: 39.
- 22 See also Luukko 1954: 735–738. (TS)
- 23 Meaning Rugozero (Ru.)/Rukajärvi (Fi.) in the present-day Karelian Republic at N64°45'1" E32°46'43". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. Castrén 1843 & Castrén 1858c: Brugoserska. According to Досиоей 1853 I: 81 this happened "in Vrugozero on the border of Finland" but according to Досиоей 1833: 40 in Kem'. (TS)
- 24 According to Досиоей 1853 I: 81 the siege lasted for three days, and Досиоей 1833: 40 claims that the battle lasted three days. (TS)
- 25 There were Russian-Karelian raids into Ostrobothnia almost every year in the 1580s. Luukko 1954: 739–762. (TS)
- 26 Fedor Ivanovič (1557–1598), son of Ivan IV, was Tsar of Russia in 1584–1598, but the empire was actually ruled by his brother-in-law Boris Godunov (1552–1605) who succeeded him as Tsar in 1598–1605. Kaila 1910; Nenonen – Teerijoki 1998: 687. (TS)
- 27 Suma (Sumsk, Sumskij posad) is located on the western shore of the White Sea south of Solovetsky at N64°15'19" E35°25'7". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)

- 28 Kovda (Ru.)/Kouta (Fi.) on the western shore of the White Sea at N66°41'31" E32°52'8". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 29 Umba is on the Kola Peninsula at N66°40'31" E34°18'27". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 30 Keret' (Ru.)/Kieretti (Fi.) on the western shore of the White Sea at N66°16'33" E33°33'33". (TS)
- 31 Pan Sevast'jan Kobel'skij and five Lithuanians, Ivan Mixajlov Jaxontov with boyar children, centurion Semen Jur'enev with one hundred Moscow archers. Досиоей 1833: 43. Boyars were the highest rank of soldier and counsellor class in Russia. Nenonen – Teerijoki 1998: 1026. (TS)
- 32 This campaign to Finland is not related in Досиоей 1833: 43–44. (TS)
- 33 The Oulujoki runs into the Gulf of Bothnia at N7211981 E428792 (N65°1'26" E25°29'19"). The coordinates of Finnish places have been determined according to the ETRS-TM35FIN system in MML karttapaikka, <https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/>. They have been given also as latitudes and longitudes according to ETRS89 geographical coordinates (~WGS84). (TS)
- 34 The Siikajoki discharges into the Gulf of Bothnia at N7193884 E392194 (N64°51'7" E24°43'34"). (TS)
- 35 Luukko 1954: 760 also agrees that Kolokolsk means Kello. (TS)
- 36 Fi. Liminka. Liminka is situated south of Oulu on the western coast of Finland. There was never a castle there, but both the church and a considerable portion of the villages in Liminka were destroyed by Russians in their attack of 1589. Vahtola 1991: 170–171. (TS)

af minst 100–130 Sträljtser, af hvilka ena hälften skulle försvara Solovetskoj och den andra skydda östrogerna *Suma* och *Kem* samt hålla utposter vid gränsen.

Medan slika skyddsvärn och försvarsmurar upprestes emot Finnarne, underlåto ej desse att midt i verket ofreda fienden. Sålunda omtalar krönikan, att Svenske Finnar, af gammalt hat till Ryssland och för att hämnas ett ströftåg, som man från de Solovetska vološterna år 1589 anställt mot staden Kajana, nästföljande år inföllo öfverallt (повсемѣстно) inom Ryska området. ”Kommande med båtar utför floden Kou-da, 700 man starka, härjade de och uppbrände i Kolska kretsen vološterna Kouda²⁸, Umba²⁹, Kieretti³⁰ och andra vid hafvet belägna byar, inföllo derefter i Kemska vološten och plundrade der alla boningar. Härpå begåfvo de sig tillbaka uppför floden Kem.” I anledning häraf sändes till klosters försvar nya Vojevoder³¹ med femhundra man. Desse stodo hösten 1590 vid Solovetskoj och förfogade sig derefter till sitt vinter-qvarter i Karelska vološten *Schuja*. Härfån³² tågade några Vojevoder i spetsen för 1300 man emot det Finska gränslandet, plundrade alla boningar vid floderna *Oula*³³ och *Sigovka* (Siikajoki)³⁴, härjade vološterna *Ostroffsk* (Carlö, *Hailuoto*?) och *Kolokolsk* (*Kello by*?)³⁵ samt intogo med storm östrogen i Limingå³⁶ (Леменгинский острогъ). Härpå nödgades de återvända, emedan de befarade, att Finnarne under deras frånvaro kunde råka på infallet att utöfva vedergällnings-rätten inom Ryska området. I sjelfva verket hade desse under vintern

företagit ett härjningståg, som sträckte sig ända upp till Lapplands nordligaste gränser. Om nämnda tåg innehåller kloster-krönikan följande: "Oroliga och illasinnade Finländare, lågande af ny hämndlystnad, uppbrände och i grund förstörde Petschenska klostret³⁷ i närheten af staden Vardöhus, dödade klostrets Igumen Gurij, Munkar och verldsliga män, samt bortförde kyrkans och klostrets egendom. Tredje dag Jul anryckte fienden emot Kolska östrogen³⁸, men de belägrade innevånarne gjorde ett utfall och barbarerne blefvo i grund slagne. Sextio bland dem dödades och de öfriga aflägsnade sig skyndsamt med båtar på Tuloma elf³⁹. Derefter blef det Petschenska klostret på Tsar Feodor Ivanovitschs befallning innan kort återuppbyggt i sjelfva Kolska östrogen." Nyssnämnda nederlag afskräckte ej Finnarne att kort derpå förnya besöket. "År 1592 den [20]⁴⁰ September", förtäljer krönikan, "gjorde Finländare under anförande af *Maurits* (Маврусъ) *Laurin* och *Öfverste Hans* (Гавнусъ Иверстинъ) ett förtvifladt anfall emot alla vid hafvet belägna orter^v. De understöddes denna gång af Nemtser från andra sidan hafvet (Svenskar). Man plundrade och uppbrände, så väl kronan, som klostret underlydande volooster ända till Sumska östrogen. Saltsjuderier, brödmagasiner, fiskeläger blefvo plundrade; hästar och all annan boskap dödades. Många bönder bortfördes i fångenskap. Herrans tempel plundrades och uppbrändes.

v. Desse herrar (Maurus och Gaunus) hunno med mycket på en dag.

- 37 The monastery of Pečenga (Ru.)/Petsamo (Fi.) is located at N69°32'40" E31°12'49". It was founded in 1533 and, after the attack and destruction of 1589, it was moved to Kola. The monastery was closed in 1764. Leo 1999: 433–434. (TS)
- 38 The castle and later town of Kola (Ru.)/Kuola (Fi.)/Kuâlök (SaaS)/Guoládat (SaaN) at N68°52'56" E33°1'9". Kola is firstly mentioned as a rural settlement in the middle of the 16th century. Construction of the castle began in 1583, and Kola gained town privileges in 1780/1784. Никонов 2009. (TS)
- 39 The Tuloma (Ru.)/Tuuloma (Fi.) discharges into the Barents Sea on the southern coast of the Kola Peninsula at N68°48'57" E32°42'6". (TS)
- 40 Castrén 1843 & Castrén 1858c: 29. Corrected according to Досиоей 1853 I: 91, although there is not and cannot be any evidence proving that one or another of these dates is actually correct. (TS)

- 41 The campaign of 1592 was led by Sven Bagge. Gavnus (Hans) may mean Hans Michelsson who took part in it. Luukko 1954: 776–779. (TS)
- 42 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Feodorovitsch. Cf. Досифей 1853 I: 92–93. Not mentioned in Досифей 1833: 45.
- 43 Dosifej seems to refer to what was to be border between Russia and Sweden from 1595 on. Before that there was no fixed border in the north. This shows also that Dosifej had formulated the chronicle relation using concepts of his own time, and Castrén followed him in this respect. (TS)
- 44 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
Vasilij IV Šuiskij (1552–1612, Tsar in 1606–1610) was the last Tsar of Russia who was descended from the claimed founder of Russia, Rurik. Poles captured him and kept him imprisoned in a monastery in Poland until his death. Nenonen – Teerijoki 1998: 1141. (TS)
- 45 The false Dmitrij (d. 1606) was a seeker of power who presented himself as a son of Tsar Ivan IV. He was Tsar in 1605–1606. Nenonen – Teerijoki 1998: 1138. (TS)

Till lågornes rof lemnades byarna omkring Sumska oštrogen. Man anryckte med djerfhet mot sjelfva detta fäste, men mötte icke allenašt ett manligt motstånd, utan kloštrets Sträljtser gjorde i förening med bönderne ett utfall, lefvererade en blodig drabbning och drefvo fienden innan kort på flykten. På den fiendtliga sidan blef befälhafvaren dödad, många Nämtser stupade, andra togos till fånga.⁴¹

Till skyddande af sina nordliga gränser emot dylika fiendtligheter, anbefallte Tsar [Feodor Ivanovitsch]⁴² ibland annat, att en ny oštrog skulle uppbyggas i Kemska volosten, så nära gränsen som möjligt.⁴³ Till Solovetskoj sände han från Moskwa många Vojevoder, 200 Sträljtser, 90 kosaker, samt dessutom en anseelig krigshär, bestående af Serber, Voloschaner och Litwer. Denna här förökades ännu med rekryter från Dvinska området och kloštrets voloster. Härpå företogs ett ströftåg emot staden Kajana, som jemte många andra orter blef härjad och ödelagd.

Under nästföljande tiderymd omtalas i klosterkrönikan inga hvarken från Ryska eller Finska sidan föröfvade fiendtligheter. Snart trädde äfven Ryssland och Sverige i vissa politiska förhållanden till hvarandra, som icke allenašt måste för en tid undertrycka det enskildta agget emellan gränsboerne, utan äfven förmå de våra att träda i fredliga underhandlingar med kloštret. – Carl den IX hade nemligen förbundet sig att bištå [Vasilij Ivanovitsch] Schuiskij⁴⁴ emot den falska Dmitrij⁴⁵. Nu var det för Carl

maktpåliggande att icke blott känna klosters politiska tänkesätt, utan han sökte äfven för-
 må det att verka i enlighet med sina intressen.
 Att kloster äfven kunde det, var icke något
 tvifvel underkastadt. Så väl genom sin and-
 liga hierarchie, som sitt politiska inflytande
 beherrskade kloster, såsom redan ofvanföre
 anmärktes, hela den omkring Hvita Hafvet be-
 lägna neiden, således äfven en del af det rika och
 mäktiga Dvinska landet. Ehvart klosters tänke-
 sätt alltså lutade, antingen för Schuiskij och den
 med honom förbundna Svenska Konungen eller
 för den falska Dmitrij, kunde det blifva en lika
 mäktig bundsförvandt, som en farlig fiende. I
 synnerhet måste Carl befara, att kloster, i fall
 dess afsigter voro stridande mot hans intres-
 sen, skulle uppbjuda all sin förmåga att oroa de
 Finska gränse-orterna, hvilka i slik händelse ej
 fingo utblottas. Men om kloster åter ville göra
 gemensam sak med honom och Schuiskij, ärnade
 han låta en afdelning af sina trupper förena sig
 med det manskap, kloster kunde bringa till-
 samman. I det minsta ville han sända hjälptrup-
 per till Ryssland genom de orter, som tillhörde
 kloster, och af det följande inhemtas, att icke
 engång detta lät göra sig utan klosters med-
 verkan. Dessa och dylika tänkesätt gáfvo anled-
 ning till en brefväxling, som under kriget fördes
 emellan Höfdingarne öfver Uleåborg⁴⁶ och Ka-
 jana⁴⁷ å ena sidan samt klosters föreståndare å
 den andra. Vi vilje här i öfversättning meddela
 några af dessa bref, emedan de innehålla ett och
 annat om Finland, som ej kan lösryckas ur det

- 46 Fi. Oulun linna/Oulujoen linna. This castle was built in 1590 at N7211263 E427744 (N65°1'2" E25°28'0"). Russians burnt it in 1715 and the remaining parts were destroyed in an explosion in 1793. Vahtola 1991: 171–172, 293–294. (TS)
- 47 Fi. Kajaani. The construction of the Kajaani Castle began in 1604 on an island in the river Kajaaninjoki but it was never fully completed. Russians destroyed it in 1716. Its location is N7122776 E535545 (N64°13'46" E27°43'58"). Heikkinen 2004. (TS)

- 48 Isak Behm (d. ca. 1622) was known as a violent sea guerrilla but he was also the governor of Ostrobothnia who more or less founded the town of Oulu and the castle of Kajaani and organized a tax collecting system in the province. King Carl IX ordered him to invade and capture the castle of Suma on the Russian side of the border in 1609, but, due to practical difficulties, he did not fulfill the order and was therefore removed from his position. Luukko 2001. (TS)
- 49 The province of Ostrobothnia. (TS)
- 50 This letter does not belong to the chronicle itself but is quoted in Досиоей 1853 I: 95–97. The event is mentioned, however, in the chronicle, Досиоей 1833: 51. The person who translated the text sought to imitate the early 17th-century style of Swedish language. (TS)
- 51 Here Castrén calls Dosifej chronicler, although it would have been more accurate to call him the author or editor of the geographical-historical description of the province. (TS)

allmänna sammanhanget. Det första af nämnde bref är skrivvet af Isak Behm (Беемъ)⁴⁸, som kallar sig Hans Kungliga Höghets Carl den IX:s Befallningshafvande öfver Uleåborg, Kajana och Österbotten⁴⁹ (Улебориский, Каянский и Юстербойнский Державецъ). Brevet är författadt på dålig Ryska och lyder, med förbigående af den vidlöftiga Kungliga titulaturen, på följande sätt:⁵⁰

– – – Jag Isack Behm gör vetterligt för den stora Sumska Vojevoden^{vi} ⁵¹, att jag erfarit, hurusom i Ryssland nu finnas tvenne Tsarer och Storförstar, ty några Magnater af de edra hålla med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, såsom Patriarchen, Metropolit, Erkebiskoparne, Prostarne vid alla församlingar, Bojarer, Vojevoder, Djaker, Adelige, Bojar-söner, Främlingar (гости, utländska i Ryssland boende handelsmän) och Handelsfolket i hela Ryssland till Storförste; men andra finnas, hvilka förgätit tro och lag och sin korskyssning, de hafva förrått den gamla Herren och tagit någon annan, som de Dmitrej kalla, hvilken Polackar och Litwer fört i Ryska landet och ingen vet, hvad han är för en menniska. Derföre spör jag af dig, med hvem håller du – med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij eller med Dmitrej, hvilken Polackar och Litwer till Tsar och Storförste

---

vi. Denna sällsamma titel tilldelas Solovetska klostrets Igumen, fader Antonij. *Kronikscribentens anm.*

öfver eder satt hafva? Men Metropolitén, Erkebiskoparne, Prostarne vid alla församlingar, Bojarer och Vojevoder, Djaker, Adelige, Bojar-söner, Främlingar och Handelsfolket i hela Ryssland, hvilka hålla med Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, hafva skrifvit till vår Stormäktige Konung och hafva skickat sina sändebud till Hans Stormäktighet och begärt hjälp af vår Stormäktige Konung emot deras fiender; och vår Stormäktige Konung vill komma det Ryska Riket till hjälp emot deras fiender. Och nu har vår Stormäktige Konung skickat med stor styrka sin Krigshöfding Grefve Joachim Fredrik Mansfeld⁵², så ock sine Förstar och Anförare Jakob Pontus⁵³, Axel Kurck⁵⁴, Tönne Jöransson⁵⁵ och Anders Boije⁵⁶; desse skola komma Ryska Riket till hjälp med främmande och eget krigsfolk. Derföre vill jag visst veta af dig, med hvem du håller, och är du tillfreds med vår Stormäktige Konungs hjälp, men jag har vår Kungliga Höghets befallning och verkliga ordres, att jag med vår Stormäktige Konungs krigsstyrka skall komma dig till hjälp, men gif du mig tillkänna: hvem är din Tsar och Storförste, – och gif du mig tillkänna: vill du, att vår Stormäktige Konungs hjälp komma skall? – Skrifvet uti vår Stormäktige Konungs och Hans Kongliga Höghets arfstad Kajanaborg året efter Chr. f. 1609.

- 52 Joachim Friedrich Graf von Mansfeld zu Vorderort (1581–1623) was a German-born count and military commander in the Swedish service. Wikipedia: https://pl.wikipedia.org/wiki/Joachim_Fryderyk_von_Mansfeld. (TS)
- 53 Jacob De la Gardie (1583–1652), was the son of a French-born mercenary, Pontus De la Gardie (1520–1585), with an illegitimate daughter of King Johannes III of Sweden, Marshal, who commanded Swedish troops in the war with Russia and was the Swedish peace negotiator in Stolbova in 1617. As an ally of Vasilij Ivanovič Šuiskij he and his troops marched to Moscow in 1610. He also took Novgorod in 1611 and compelled the city to elect Carl IX's son Gustaf Adolf (1594–1632, later King Gustavus II Adolphus of Sweden) as their Tsar, but after the death of Carl IX, they changed their election to Gustaf Adolf's brother Carl Philip (1601–1622). Eventually the Russians elected Mixail Fedorovič Romanov (1596–1645) as the Tsar. Jacob De la Gardie held onto Novgorod until 1617. Syrjö 1997. (TS)
- 54 Axel Kurck (1555–1630) was a Finnish-born military commander who served in several different offices in the late 16th and early 17th century He supported King Sigismund of Poland (1566–1632) in his war against his uncle, later King Carl IX, and was sentenced to death but not executed. He served later Carl IX. Syrjö 2001. (TS)
- 55 Tönne Jöransson till Högsjögård, Governor of Turku Castle. Rundt 1989. (TS)
- 56 Anders Boije (d. 1618) was a cavalry officer. Haggrén 2002. (TS)

57 Published in Досиоей 1853 I: 98–101.

Härpå följde innan kort en skrifvelse af samma man och af enahanda innehåll. Brevet är så illa affattadt, att öfversättaren vid några tillfällen nödgats afvika något från orden. Det lyder sålunda:⁵⁷

– – – Jag Isak Behm låter dig veta, du store Munk i klostret Solovki, att jag förnummit, hurusom nu öfver Ryssen råda tvenne Storförstar; och några Ryszar hafva förgätit Gud och den ed, de svurit; de hafva affallit från deras rätta Herr Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij och gifvit sig under en vid namn Dmitrij, hvilken det Lithowska folket till Tsar öfver Ryssen satt hafver; och han säger sig vara Ivan Vasiljevitschs son, hvilken allaredan dödder är, och vill utrota den gamla Grekiska religion; andra hålla sig ännu vid det rätta och hylla sin rättmätiga Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij. Det fruktar jag: J byten så länge om Storförstar, att de Lithowske hugga hufvuden af oss alla, – så tänka de Lithowske: de vilja utrota den Grekiska religion och mörda alla Ryssar och lägga under sig hela det Ryska landet. Min stora och mäktiga Konung vill alla Ryssar väl och tänker hjälpa det Ryska Riket emot de otrogne Lithowske, så att de skulle få behålla sin gamla Grekiska religion, såsom tillföre, och han ämnar icke låta de Lithowske efter sin vilja göra det rättroende Ryska folket till sina fångar. Och

derföre har min stormäktige och allernådigste Konung, bevekt af de böner, som till honom sända blifvit af Eder Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij och alla Ryssar i Ryska Riket, Metropoliter, Erkebiskopar och Bojarer och Vojevoder och Adelige och Bojar-söner och Handelsfolket, – derföre har min nådige Konung befallt sine store Härförare, att de med dem (de Ryske) och med min stora Konungs krigsfolck och härsmakt gå det Ryska landet till hjelp emot detta Polska och Lithowiska folket; Och längesedan hafva redan tågat till Wiborg den gamle Härföraren Юренъ Бой⁵⁸ och den store Härföraren Jakob Pontus de la Gardie, Herr Pontus son, så och Тюнне Юренъ⁵⁹ Anförarens son samt Axel Kurk, för att vara der och med det folk, som de hos sig hafva, bistå Ryssen emot deras fiender; för samma deras stora bön skall ock Grefve von Mansfeld, som störst i Livonska landet är, vara der med sin styrka och bistå den Ryske Storförsten [Vasilij Ivanovitsch]⁶⁰ Schuiskij, och jag hoppas på Herren, att de skola fördrifva den äfventyraren Dmitrij och alla dem, hvilka emot den Grekiska religionen och Ryssland kriga. Min allernådigste Konung har gifvit mig befallning, att jag likaså skall arbeta här med mitt Kongliga krigsfolk, döda alla förrädare, hvilka från sin rättmätiga Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch] Schuiskij⁶¹ affallit, men de hvilka

- 58 Göran Boije (1540–1617) was the governor of the eastern provinces, holder of several other important offices, and a member of the delegation that negotiated with Russians in Vyborg in 1613 where the latter agreed to take Prince Carl Philip as their Tsar. Syrjö 1998. (TS)
- 59 Tönne Jöransson.
- 60 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
- 61 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.

- 62 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
 63 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.

med sin rättmätiga Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch]⁶² Schuiskij hålla vilja och Dmitrij samt hans folk emotstå, dem är mig anbefalldt att emot alla deras fiender hjälpa, och dem skall ej illa gå. Jag vill med dem stå emot deras fiender, men derföre att du är en Gudsman, må du tala med ditt folk, att de hålla sig till sin rätte Tsar och Storförste [Vasilij Ivanovitsch]⁶³ Schuiskij och ej gifva sig till att handla så oförnuftigt, att de vilja den till Tsar, hvilken längesedan dödder är, och tillåta de Lithowiske att sätta till hufvudman en Tsar och Förste, som dem älskar. I Ryssland fanns af ålder ett fritt folk, som hade sin egen tro, egna Knäser och Tsarer, men de Lithowiske hafva fruktat för det Ryska folket; – derföre är det en stor skam att J låten Eder så skada, att J tagen hvarje äfventyrare till herre, som de Lithowiske vilja; men tron icke, att han är lefvande och kantänka Ivan Vasiljevitschs son, hvilken längesedan dödder är. Och den Dmitrij, hvilken nu Dmitrij kallas, han är en äfventyrare, lögnare, så ock alla de med honom hålla; alltså tagen Eder till vara, desse gode Lithouare vilja utrota den Ryska tron och det herrliga Ryska folket och tänka göra sig till herrar öfver Ryssen. Och om de få öfvermakten med sin Dmitrij, så slå de ihjäl Patriarchen, Metropolitén, Erkebiskoparne, Munkarne, Prostarne, Knäserne, Bojernerne och Bojarnes söner: på samma

sätt hade och den gamle Dmitrij, hvilken dödder är, velat leka med Eder, om han fått länge lefva; och han kallades likaledes Ivan Vasiljevitschs son, men var det ej, utan en äfventyrare, lögnare, såsom ock den närvarande, hvilken sig Dmitrij kallar; och han är utskickad af Romerska Påfven, ja af sjelfve den Romerske Cæsar att så bedraga Ryssen, och de vilja på det sättet utrota den Grekiska läran och göra det herrliga Ryska folket till sina fångar, derföre ora – – –⁶⁴ med allt folk och alla Ryssar, att de taga sig klokt till vara emot dessa Lithowiska bedrägerier och hålla sig till sin rätta Tsar och Storförste Vasilij Ivanovitsch Schuiskij, och hjelp till att utdrifva de Lithowiske, som nu ligga öfver Ryssen och vilja förderfva Eder, så ock hela Ryska Riket. Skrif mig svar, med hvem du håller och om min nådige Konungs hjelp är dig af nöden. Skrifvet är ett tusen sexhundra nio den 23 dagen i Februarii månad.

Krönikan upplyser ej, om något svar verkligen följt å desse bref och huru beskaffade klostrets tänkesätt i allmänhet voro under denna genom sitt politiska trassel minnesvärda epok i Ryska historien. Det är ett allmänt psychologiskt factum, att kyrkans och religionens tjenare under sådana tider sällan träda i öppen handling, utan antingen med den fullkomligaste likgiltighet öfverlemna verldshändelsernas gång åt Forsynens allvisa ledning, eller på sin höjd verka i löndom

64 Досиѡей 1853 I: 100: вора... Apparently the word was illegible in the original document used by Dosifej. (TS)

- 65 Castrén 1843 & Castrén 1858c: Ivan Vasiljevitsch.
- 66 According to Досиѳей 1833: 51 the sum was 3150 Rubles. (TS)
- 67 Erik Hare (ca. 1560–1627) was Governor of Ostrobothnia, later that of Tavastia, and worked actively in order to strengthen the defence of his province. It is not known whether he was born in Finland or Sweden. He was not a member of the nobility, but, nevertheless, used a coat of arms. Virrankoski 1998. (TS)
- 68 Published in Досиѳей 1853 I: 101–103.

för sina intressen, om de ega några sådana. Sannolikt befunno sig nu de Solovetska fäderne i den sednare af dessa tvenne kategorier, ty det är knappt tänkbart, att det hade för dem varit likgiltigt, antingen en irrlärlig eller rätttroende Furste besteg Rysslands thron. Äfven omtalar krönikan, att till [Vasilij Ivanovitsch]⁶⁵ Schuiskij från klostret afsändes ett understöd af 3100 Rubel Silfver.⁶⁶ Om man å ena sidan måste taga denna hjälpsändning för ett osvikeligt bevis på klostrets bevägenhet mot Schuiskij, så skulle man å den andra ovilkorligen vänta, att klostret hade låtit det inrotade hatet till Sverige vika för allmänna intressen, skyndat sig att göra gemensam sak med Svenskarne och helt oförtäckt uppträdt att skydda rikets och religionens sak mot den falske Dmitrij. Men att en sådan samverkan alldeles icke var öfverensstämmande med klostrets tänkesätt, visar sig bland annat ur följande bref af Svenska Krigs-Öfversten Anders Стивартъ Ladik, Луденскій (Луденскій?) kallad, samt hans vän Erik Hare (Харе)⁶⁷, Höfding öfver Uleå och Kajana, skrifvet år 1611 till Solovetska klostrets Igumen, Fader Antonij:⁶⁸

— — — Jag Anders Стивартъ Ladik Ludenskij, tillika med min kamrat och vän Erik Hare, låter dig och allt brödrskapet veta, att vår nådige Herre och Konung har skickat mig med sin stormäktiga och tappra krigshär edert land till hjälp emot edra fiender Polackar och Litwer, och befallt mig att fara till vår stora krigshöfding Jakob Pontus denna väg, för att

Polackarne icke skulle få kunskap om min styrka. Och då jag i April månad kom till gränsen, icke såsom fiende, och edra bönder hörde, att vi kommo, så begynte de alla löpa från sine gårdar och jag råkade i sådan brödnöd, att jag med stor möda kom till byn Tschopa. Jag hoppades snart komma till vår befälhafvare Jakob Pontus; men när jag fann, att vi för hunger till honom ej kunde komma, då alla bönder lupo bort och vi för penningar intet bekomma kunde, så vände jag med min krigshär till vårt land igen, och nu står jag med mitt folk ej långt från gränsen, och vi bida svar på vår skrifvelse till vår nådiga Konung, hvart vi oss begifva skola. – Jag kan ej dölja för dig, Igumen Antonij, att jag nu erfarit, hurusom edert folk och edra bönder till vårt land kommit, våra bönder ihjälslagit, uppbränt många byar och mycken fänad tagit, såsom vore de våra fiender, och jag vill af dig spörja: har du befallt dem, eller hafva de af sig sjelfva detta gjort? Du sjelf vet, att vår nådige Konung och eder Tsar fred i Wiborg slutit, och om du vill hålla fred, så tämj du dessa bönder och befall dem icke att i vårt land fara; men om du det ej göra vill och ditt folk kommer till vårt land, är ock jag beredd att vår nådiga Konungs land beskydda och till edert land fara och detsamma göra, som J sjelfve gjort; och om detta sker, är det eder egen skuld, att J denna fred brutit och krig i edert land

- 69 Published in Досиѳей 1853 I: 103–104.
 70 Published in Досиѳей 1853 I: 105–106.

skaffat. Derföre gör du Igumen så, att det må vara fred emellan begge riken. Denna gång skrifver jag till dig litet, men mycket jag dig helsar. Brevet är skrifvit i Uhlå den sjunde dagen i Julii månad.

Omedelbart härpå anföres i krönikan en skrifvelse från nyssnämnde Hare till Igumen Antonij, men brevet är så enkelt affattadt, att man, såsom i krönikan med skäl anmärkes, endast gissningsvis inser, att Hare med kurir affärdadt till klostret ett bref från Konungen och derå affordrade ett ögonblickligt svar.⁶⁹ Det Kungliga brevet är förkommit, men att fråga var om viktiga värf, finner man af de i Hares bref förekommande ord: ”Detta verk skall lända begge riken till gagn och inbördes kärlek.” Af det svar, som Igumen Antonij tillsändt Konungen, vill det synas, som skulle Carl anhållit om klostrets medverkan för att få sin son på Rysslands thron. Nämnde svar innehåller i korthet, att Dmitrij blifvit mördad, att man endrätteligen vill stå emot de Lithowske, samt att man ärnade välja en Tsar bland egna, infödda Bojarer, men ”ingen af främmande trosbekännelse från andra länder.” Brevet lycktas sålunda: ”Hos oss är i Solovetska klostret, Sumska östrogen och hela Hafs districtet (поморской области) detta råd endrätigt: ”Vi vilje ej hafva någon af främmande lära till Tsar och Storförste i Moskowska Riket, utan en af våra infödda Bojarer.” Brevet är skrifvet i Sumska östrogen den 12 Mars 1611.⁷⁰

”Oangenämt var för Sveriges Konung detta patriotiska svar,” säger krönik-skrifvaren och

tillägger: "Tiden utvisade, att de Svenska Höfdingarne, vane vid mord och plundring, oakadt sina vänskapliga försäkringar, endast på listigt sätt bemödade sig att utleta klostrets tänkesätt, men i sjelfva verket hade för afsigt att bemäktiga sig så väl Hafskusten, som ock det Solovetska klostret. Vid den tid, då Svenska Krigsöfversten de la Gardie, brytande fördragets helgd, härjade det stora Novgorod, samma år 1611 om våren anföllo de Svenske^{vii}, likt stråtröfvare, klostrets vid hafvet belägna voloster och framryckte ända under Kolska östrogen, men genom den i samma fäste befälhafvande Vojevodens tapperhet blefvo de med förlust tillbakaslagne och bortjagade.⁷¹ Ännu samma år seglade de, i afsigt att plundra Solovetska klostret, på små båtar till öarne Kusova⁷² i Hvita Hafvet, hvilka ligga ungefär 60 verst vester om de Solovetska öarne, skilda från dem genom ett sund; men enligt en gammal Annalskrifvares vittnesbörd blefvo de här förbländade genom Guds osynliga makt samt de Solovetska undergörarnes böner, och återvände hem utan någon vinning, efter att hafva legat här hela sommaren. I anledning af denna händelse kallas de största af nämnde öar ännu i dag de *Nämetska*. Efter härom af Igumen Antonij till Moskva meddelad underrättelse, af färdades derifrån oförtöfvadt af Bojarernes Råd Vojevoden Maxim Vasiljevitsch [Lixarev] och hufvudmannen (голова) för Sträljtserna Jelisarij

---

vii. Det bör anmärkas, att Finnarne i krönikan ofta kallas Svenskar, emedan de lydde under Sveriges valde. Sannolikt hade Svenskarnes sällan en omedelbar del i dessa strider.

- 71 The campaign of 1611 was largely unsuccessful. Due to transportation difficulties, the troops could not reach Solovetsky. Swedish ships sailed to the monastery later in the summer but were not able to occupy it either. Kirkinen 1994: 129. (TS)
- 72 The Kuzova Islands at N64°55'55" E35°8'30". (TS)

- 73 Published in Досиѡей 1853 I: 107–109.
- 74 Окольникій: an office in the Russian court, “attendant” [“chief butler”]. Назаров 2014. (TS)
- 75 Стольник: an office in the Russian court, “high steward” [“table servant”]. Рудаковъ 1901. (TS)
- 76 Стряпчей, later стряпчий: an office in the Russian court, “solicitor”, the next rank under стольник. Wikipedia: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Стряпчий>. (TS)
- 77 Prince Ivan Fedorovich Troekurov (ca. 1565–1621), took part in the negotiations in Novgorod to elect Prince of Sweden Carl Philip as Tsar of Russia. Wikipedia: https://ru.wikipedia.org/wiki/Троекуров,_Иван_Фёдорович. (TS)

Djenisevitsch Bjesednovo, de der med en truppafdelning den 15:de Augusti anlände till Sumska ostrogen för att motstå de trolöse Svenskars anfall på hafs-districten. Härifrån afsände de den 20:de Augusti i hela Rysslands namn följande skrifvelse till de Svenske Vojevoderne:⁷³

Till den Stormäktige och Högborne Fursten och Herren Carls – – – Krigshöfdingar från det Stor-Ryska, Moskowska Rikets Bojarer och Vojevoder; de utskickade Krigshöfdingarne Maxim Vasiljevitsch Licharjeff och Golovan Jelisarii Djenisevitsch Bjesednovo göra vetterligt, att innevarande år 1611 i Junii månad var ett sammanträde i Stor-Novgorod emellan Moskowska Rikets Munsänk och Vojevod Vasilij samt eder Herres och Konungs Carls Krigshöfding och Friherre Jakob Pontus om ett godt verk och råd: om befästandet af en evig fred samt om bistånd emot Polackar och Lithauer. Och Jakob Pontus tillkännagaf, att eder Herr Konung Carl har tvenne söner och Jakob Pontus skickade sina sändebud Анцу-Пуховъ och Анцу Мака till Bojarer, Vojevoder och folk af alla classer, för att de måtte taga eder Herres, den Svenske Konung Carls son på Moskwas thron. Och Bojarer och Vojevoder och Okoljnitsjer⁷⁴ och Stoljniker⁷⁵ och Strjaptscher⁷⁶ och Bojar-söner och folk af alla classer i Moskowska riket valde eder Svenska Konung Carls son till Herre öfver det Moskowska Riket, och till eder Konung Carl skickade våra Bojarer från hela Ryssland sina sändebud Stoljniken Knäs Ivan Fedorovitsch Trojekuroff⁷⁷ med följeslagare, men edra sändebud Анцу Пуховъ och Анцу Мака affärdades genast

till Jakob Pontus. – Hvad beträffar detta edert Svenska folk, som nu berättar, att på vår gräns är strid och som ville komma med krig till de Ryska voloſterna vid hafvet, så hafva våra Bojarer i Moskowska Riket skrifvit derom till Jakob Pontus, att han skulle skrifva till det krigsfolk, som nu är i strid vid gränsen, att det icke skall komma med krig till det Moskowska Rikets Ryska jord, ej föröfva några fiendtligheter och ej åstadkomma några oroligheter emellan oss och eder. Och J, gode Herrar, hören bringa i ro edert gränse- och krigsfolk, så att det ej krigar med vårt folk och ej åstadkommer några oroligheter och fiendtligheter riken emellan, så vida ett godt verk är stiftadt mellan oss och eder. Men vi, gode Herrar, äro skickade från Moskwa till Sumska ostrogen och alla voloſter vid hafvet den 15:de Augusti, för den orsaks skull, att hos oss finnes mycket krigsfolk, som förenat sig att emotstå edra fiendtligheter; de ville komma med krig till edert land, men vi hafva nu bragt detta stridsfolk i ro och ej tillåtit dem att kriga med edert folk, på det att vi ej skulle åstadkomma fiendtligheter riken emellan. Men till eder, gode Herrar, hafve vi nu skickat med detta bref Sumska innevånaren Neschdanok Korjuchoff med följeslagare; och J, gode Herrar, skolen genast återskicka dessa våra sändebud och befalla dem att skrifva till oss utförligt om edert beslut. Men vi, gode Herrar, skrifve till eder och sände denna kungörelse till eder, Krigshöfdingar i edra städer: Kariborg (Kajanaborg), Paldomsk (Paldamo)⁷⁸, Woluj (Uleå), och i hela Sveriges land. Och undren ej deröfver, att vi här icke

78 Fi. Paltamo at N7142822 E540249 (N64°24'31" E27°50'6"). There has never been any castle or town in Paltamo. (TS)

- 79 Lake Onega (Ru.)/Oniegu (Ka.)/
Ääninen (Fi.) is in Russian Karelia
at N61°37' E35°41'. (TS)
- 80 Tolvajärvi (Fi.)/Tolvojarvi (Ru.) at
N62°16'49" E31°28'38". (TS)
- 81 Published in Досифей 1853 I: 111–
113.

utsätta våra vojvodiska namn, men om J skrifven till oss och gifven eder tillkänna, så skola och vi utsätta våra namn, då vi härnäst skriva till eder.”

Fader Dosifej anmärker i sin kloster-beskrifning, att detta bref blott var ett politiskt knep, hvarigenom Vojevoderne sökte hellst för någon liten tid hejda de ”blodtörstiga Svenskars” härjningar vid Hvita hafvet. ”Ty ehuru verksamt,” säger Dosifej, ”de la Gardie arbetat att få den Svenska Konungasonen på Moskwas thron – – –, så yttrades denna önskan alldrig af Ryssarne, med undantag af Novgoroder, hvilka samma de la Gardie nödgade dertill, samt dessutom ett ringa antal frivilliga”. De nämnda Vojevoderne Licharjeff och Bjesednovo, hvilka i brefvet gäfv sig ut för fridshärolder, hade, såsom ofvanföre nämndes, blifvit sända med krigsmakt till Sumska ostrogen, hvarest de stodo en lång tid, utan att blifva oroade af Svenskarnes. ”Ty då desse förnummo att Ryska Vojevoder stodo dem till möte vid Hafskusten med sin styrka, drogo de sig på andra sidan Onega⁷⁹ och plundrade vološten Tolva⁸⁰”. Detta förmådde Licharjeff och Bjesednovo att bryta upp från Suma; de förföljde och upphunno Svenskarnes samt drefvo dem öfver gränsen. Härefter återvände de Ryske Vojevoderne till Suma och affärdade derifrån nedanstående bref till Anders Стивартъ Ladik och Erik Hare:⁸¹

– – – Föregående år (1611) skrefvo till våra Bojarer och Vojevoder i Moskwa Vojevoderne och Djakerne från Kolska ostrogen samt Igumen Antonij jemte brödraskapet

från klostret Solovetskoj, att edert Nämetska krigsfolk kommit med krig och krigiska verktyg (съ нарядомъ) till Kolska Östrogen, gjort deremot ett häftigt anfall samt sökt med storm (защитомъ) intaga densamma, men Gud gaf dem icke fästet. Härefter bekrigade edert Nämetska folk vårt rikets till gränsen anliggande voloster, brände byar, slogo ihjäl menniskor, togo andra till fånga. I följe af detta bref blef edert krig bekantgjordt hos oss i Moskowska riket; och det Moskowska Rikets Bojarer och Vojevoder skickade oss med stor krigsmakt för att edra fiendtligheter emotstå och beskydda Hvita hafvets voloster: och vi anlände med våra många krigare till Sumska östrogen den 15 Augusti. Och innevarande år (1612) den fjerde September skrefvo vi till Igumen och brödrskapet i Solovki, såsom om våra Ryssar kommo till edert land med krig, slogo ihjäl edert folk för att bekriga eder och veta intet derom. Men det hafva vi verkligen erfarit, att edert Nämetska folk öfverfallit Rysen och bekrigat våra följande elfva orter: volosten Repola⁸², Roukkola⁸³, Tschjolka (?)⁸⁴, Kotwas, Тюзно-озеро⁸⁵, ön Ловуть⁸⁶, Lendira⁸⁷, Vongora⁸⁸, Kimasjärvi⁸⁹, Jyskyjärvi^{viii 90}, och i dessa byar ihjälslagit många Ryska bönder samt tagit andra till fånga, men några hafva undflytt denna eder förhärjelse. Och hos oss är det

viii. Blott dessa tio orter äro i krönikan angifna.

- 82 Repola (Fi.)/Rebola (Ka.)/Reboly (Ru.) is a village in Russian Karelia at N63°49'43" E30°48'47". (TS)
- 83 Roukkula at ca. N64°8' E30°49'. Cf. Itä-Karjala 1934. (TS)
- 84 Lepikkövaara (Fi.)/Tsholkka (Ka.)/Čelkiozero (Ru.) in Repola region at N63°46'14" E31°8'9. Список населенных мест 1926 No. 687, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; cf. EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>. (TS)
- 85 Probably Tuusenia (Fi.)/Tuuzenie (Ka.) at N63°40'22" E31°5'46". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; cf. Itä-Karjala 1934. (TS)
- 86 Fi. Luovutsaari near Lendery (Ru.)/Lentiera (Ka.) at N63°28'11" E31°15'54". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; Список населенных мест 1926 No. 696, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; Itä-Karjala 1934. (TS)
- 87 Lentiera (Fi., Ka.)/Lendery (Ru.) at N63°24'38" E31°13'7". (TS)
- 88 Probably Vonkajärvi (Fi.)/Vongozero (Ru.) near Kondoka/Kontokki at ca. N64°30'34" E30°57'51". EKI Place Names Database, <http://www.eki.ee/knab/knab.htm>; cf. Список населенных мест 1926 No. 250, http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf; Itä-Karjala 1934.
- 89 Kiimasjärvi (Fi.)/Kimasozero (Ru.) at N64°22'32" E31°13'37". Список населенных мест 1926 No. 628; http://home.onego.ru/~vahti/p1926_RUS.pdf. (TS)
- 90 Actually Castrén means again the description of Досиоей 1853; in the chronicle Досиоей 1833: 53 there is no mention of the letter. Jyskyjärvi (Fi.)/Juškozero (Ru.) at N64°44'48" E32°6'5". (TS)

rykte gängse, att desse gräselige menniskor plundrat vid gränsen både i vårt och edert land, detta utan vår vetskap; och vi skola sända folk för att gripa desse röfvare och då vi fått fatt på dem, skola de bringas i ro. Och edert folk skall i sitt land sporra efter desse röfvare, och måtte de af eder gripas; och vi skola bringa i lugn vårt krigsfolk och ej befalla det att komma till edert land och fiendtligheter föröfva, derföre att vår Tsar och eder Konung gjort fred emellan sig, och vi vilja icke störa denna fred och oroligheter riken emellan: och J bören likaså bringa i lugn edert folk och ej befalla det att komma med krig till Ryssland och här buller åstadkomma. Fördenskull hafva vi den 15 Augusti skickat till eder med bref från Suma en Rysk man Neschdanok Konjuchoff med följeslagare, och J skulle ej hafva bordt förhindra våra sändebud att till oss återvända, ej heller förmena dem att sanningsenligt skrifva oss om allt; men de bland vårt folk, som de edra tagit till fånga, dem bören J, sedan de blifvit ertappade, till Ryssland afsända.”

Detta bref hade ej sin åsyftade verkan. Den tid var kommen, då man i Sverige och Finland ej lyssnade till några fredsförslag. Allt intill freden i Stolbowa fortforo de Svenska Krigshöfdingarne att oafbrutet föröfva fiendtligheter emot Ryska gränsen och de ärnade ej nedlägga vapen med mindre än att Ryssarne till Sverige afträdde den

gamla gränsen. Dessa anspråk finnas kraftigt uttalade i ett bref, hvaraf följande copia förvaras i klosters archiv:⁹¹ ”Vår stränge Konung Carl till Solovetska klosters Igumen Antonij eller den i hans ställe utnämnd är, samt till det hela brödraskapet och den Sumska östrogen. Se på vårt blad och stå ej efter det oss lofvadt är. Eder Tsar Vasilij och Furst Michajlo (Schuiskij-Skopin) lofvade oss för våra gjorda tjänster trenne städer, nemligen den Karelska staden⁹², den Kolska och staden Orjeschok (Schlüsselburg)⁹³ och utbytte sedan Orjeschok emot Sumska östrogen för våra tjänsters skull. Och vi gingo och blottställde många hufvuden tillika med hustrur och barn, och detta veta Novgorodska och Moskovska gäster samt allt stort folk^{ix}. Men vår nådige Carl har sagt: ”Nu är det icke jemnt emellan oss, men det skall blifva jemnt.” Står icke efter det oss lofvadt är för hans tjänster (?). Han vill icke uppsäga vänskapen med eder, han vill blott besitta den gamla gränsen intill *Dub* (eken) och *Solots* (Kultakaivo?). Men om J ej utan blodspillan återgifven oss den gamla gränsen intill *Dub* och *Solots*, så kommer vår nådiga Konung med härsmakt och tager alla de honom lofvade städer och eder Sumska östrog för sina gjorda tjänster, och för de lofvade städerna vill han blottställa de sinas hufvuden. Derföre borga Novgorodska och Moskowska gäster samt allt stort folk, att dessa städer blifvit oss lofvade. Och sänden J detta bref till Moskwa eller skrifven deraf en copia, men

---

ix. Med *великие люди* förstås utan tvifvel det stora Rysslands innevånare.

- 91 Published in Досиөөй 1853 I: 117–118.
- 92 Korela, later Käkisalmi (Fi.)/Kexholm (Swe), now Priozersk at N61°1'55" E30°7'30". The castle and town of Korela came into being at the end of the 13th century. It reverted back to Swedish rule in the Treaty of Stolbova in 1617 until it was retaken by Russia in 1721. Käkisalmi belonged to Finland from 1812 until 1940. Huovila 1995: 39 etc. (TS)
- 93 The town and castle of Schlüsselburg (Šlüsselburg)/Orešek/Pähkinälinna (in different periods of time known also as Noteburg and Petrokrepost) was founded in 1323 at the source of the Neva River on Lake Ladoga at N59°57'13" E31°2'15". It was a Late Medieval trading centre with town privileges since 1780. Большая советская энциклопедия 29: 1291–1294. (TS)

- 94 Published in Досиѳей 1853 I: 118–119.
 95 Published in Досиѳей 1853 I: 121–122.

vår Konung skall komma med en krigshär, om J ej återgifven den gränsen intill *Staroj Dub* (gamla eken) och *Solots*, och han skall taga alla honom lofvade städer, om han ock skulle blottställa de sinas hufvuden, och om oss skall man erfara hos eder före Johanne-dagen. Och hos oss stå 30 verst från Uleå sjuhundrade man, och äfven annorstädes ega vi krigsfolk, fastän vi ej känna deras tankar. Och aflägsna Nemtser spörja mig: ”Hafva de en östrog, i Kem?” J borden dock hafva der en östrog, hellst för syns skull och för äran.”

Dessa hotelser gingo ej i verkställighet. Tvertom började man från Finska sidan bringa å bane fredliga underhandlingar. I ett bref, dat[eradt] den 30 Maj 1613 skrifver Erik Hare till den Sumska östrogens befälhafvare, att Finska bönder från gränsen yttrat den önskan, att emellan dem och de Ryska gränse-boerne ”en fred göras skulle, såsom det och 1612 omkring Petri och Pauli dag skedt är.”⁹⁴ I anledning häraf föreslår Hare så väl i detta bref, som i ett sednare af den 28 September 1614⁹⁵, att man å ömse sidor om gränsen skulle hålla bönderna och krigsfolket i tygel, ej tillåta dem att anställa ströftåg öfver gränsen och öfverhufvud icke utan Monarkernes befallning föröfva några fiendtligheter. Naturligtvis upptogs detta förslag med välbehag af de Solovetska fäderne och gränse-stridigheterna blefvo åter för denna gång bemedlade. Icke desto mindre anbefallte Tsar Michael Feodorovitsch ännu samma år, att Solovetskoj skulle än starkare befästas, samt att så väl i klostret, som i de Kemska och Sumska

östrogerna antalet af krigsfolk skulle förökas. Kloster-krönikan uppgifver, att vid ifrågavarande tid 1040 soldater hörde under klostret samt af klostret underhöllas. I spetsen för dem stodo Vojevoder, som numera alltid voro stationerade i Sumska ostrogen och hade sig föreskrifvet, att tillika med klostrets föreståndare på det strängaste bevaka gränsen.

Sedan stridigheterna emellan Ryssland och Sverige på ofvananfördt sätt blifvit stillade, började Danskarne år 1619 göra anspråk på Ryska Lappmarken, föregifvande att landet af ålder tillhört Norrige. Då saken ej kunde genom underhandlingar biläggas, hotade Danskarne att med härsmakt göra sina förmenta anspråk gällande. I anledning häraf anbefallte Tsar Michael Feodorovitsch, att kring klostret Solovetskoj samt den Sumska ostrogen skulle uppbyggas nödiga förskansningar. I sjelfva verket visade sig år 1623 fyra Danska krigsskepp under Kolske ostrogen, men de blefvo tvungna att innan kort återvända utan någon framgång.

Af lång varaktighet var ej heller den fred, som blifvit slutad med Sverige. Om man vågar lita på kloster-krönikans vittnesbörd, hade Svenskarne fattat planen att inkräkta hela Hvita hafvets kust eller åtminstone västra delen deraf och tillegna sig den utländska handel, som började mer och mer uppblomma i Archangelsk.⁹⁶ Af sådan anledning, menar krönikskrifvaren, hade fienden 1658 och de föregående åren gjort täta ströftåg till klostrets voloster. Å Ryska sidan vidtogos nya

96 Upon the recommendation of Per Brahe, King Carl X Gustav sought to annex Russian Karelia in its entirety and Lapland to Sweden in order to reach the harbours on the coast of the Arctic Ocean, but after Brahe's death in 1660, his main interest was turned towards Livonia instead. Halila 1985: 124–125. Archangel'sk is situated at the mouth of the Dvina River at N64°32'3" E40°31'4". (TS).

- 97 Aleksej Mixajlovič (1629–1676) was the Tsar of Russia in 1645–1676. Ne-nonen – Teerijoki 1998: 628. (TS)
- 98 Published in Досиѡеѣ 1853 I: 38.
- 99 The Liminganjoki River runs into the Gulf of Bothnia at N7191869 E421093 (N64°50'31" E25°20'11"). (TS)
- 100 The Iijoki River discharges into the Gulf of Bothnia at N7247274 E419942 (N65°20'19" E25°16'49"). (TS)
- 101 The Kemijoki River runs into the Gulf of Bothnia at N7296575 E383342 (N65°46'10" E24°27'8"). It is not to be mixed with the Kem' River in Russian Karelia. (TS)
- 102 The Tornionjoki River discharges into the Gulf of Bothnia at N7297006 E368333 (N65°46'3" E24°7'28"). (TS)
- 103 Because the preceding rivers are listed from south to north, the so-called Kejnta River should probably be sought on the Swedish side of the present-day Finnish-Swedish border. The first significant river west of the border is called Keräsjo-ki, which runs into the Gulf of Bothnia at N7326893 E907167 according to SWEREF 99 TM (N65°48'8" E23°55'35"). The next ones are the Sangis and the Kalix (Kaakamajoki). (TS)

mått och steg till gränsens betryggande. Tsar Michael Fedorovitsch lät ibland annat uppbygga en ny östrog på en holme, *Ljepa*, midt i floden Kem. Det oaktadt fortforo fiendtligheterna oafbrutet, ”intill dess det behagade Försynen att låta Peter den Store fullkomligt krossa grannarnes makt och det fiendtliga Svenska väldet.” Om nämnda fiendtligheter lemnar kloster-krönikan inga speciella upplysningar.

Ehuru ej hörande till ämnet, vilja vi dock här meddela ur krönikan en så kallad роспись, som förvaras i klostrets archiv och förmodas vara skriven af någon bland klostrets föreståndare till Furst Alexej Michailovitsch⁹⁷. Skriften lyder sålunda:⁹⁸ ”Berättelse (роспись) till din Furstliga Höghet. Från det Kajanska gränslandet framåt bo främmande folk (нѣмецкіе люди) och beherrska det Furstliga landet. Den Furstliga gränsen gick fordom från Svitska (Baltiska) hafvet längsmed kusten från floden Lemjanga (Limingå) till Kem, den Schomerska stenen och Torneå 500 verst, och från det Furstliga arlandet utföllo i Svitska hafvet sju floder: floden *Sigovka* (Siikajoki), floden *Lemenga* (Limingå)⁹⁹, floden *Ovluja* (Uleå), floden *Ija* (Ijä)¹⁰⁰, floden *Kem*¹⁰¹ den perlrika, floden *Tornija* (Torneå)¹⁰², floden *Keinta* (Кейнта?)¹⁰³; men af gammalt bodde vid dessa floder Furstligt folk och nu sitta vid dessa floder endast Nemtser, och de beherrska det Furstliga arlandet vid dessa floder i 70 år, och vid dessa floders källor hafva Nemtser herrskat i 15 år, och de hafva byggt vid floderna, deras utlopp och källor

halftannat tusende hus, och emellan dessa floders källor på *Maseltä* (Maanselkä) och vid sjöar lever den odöpta Lappen. Fordom skattade denna Lapp blott till Tsaren i Moskwa, men nu tager den Svenska Konungen en annan skatt af samma Lapp, och de Kajanske Nemtserne hafva bemäktigat sig det Furstliga gränslandet, 500 verst i längd och 300 verst i bredd.”